

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Podatki w gospodarce dzielenia się – analiza możliwych polityk podatkowych w kontekście rozwoju gospodarki dzielenia się”

(opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji estońskiej)

(2018/C 081/09)

Sprawozdawca: **Giuseppe GUERINI**

Współsprawozdawca: **Krister ANDERSSON**

Wniosek o konsultację	Opinia rozpoznawcza (na wniosek prezydencji estońskiej), 17.3.2017
Podstawa prawna	Artykuł 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej
Data przyjęcia przez sekcję	5.10.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	19.10.2017
Sesja plenarna nr	529
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	168/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES uważa, że gospodarka dzielenia się, ze względu na to, że generuje wartość społeczną w otoczeniu gospodarki cyfrowej, może stworzyć nowe możliwości wzrostu i rozwoju państw UE, ponieważ umożliwia ona uaktywnienie niewykorzystanych zasobów i inicjatywy poszczególnych obywateli. EKES czyni przy tym wyraźne rozróżnienie między gospodarką dzielenia się a gospodarką cyfrową czy też gospodarką platform ze względu na różną intensywność i zasięg ich aspektu sprzyjającego włączeniu społecznemu i dzieleniu się.

1.2. Chociaż nowe technologie informacyjne i komunikacyjne sprzyjają gospodarce dzielenia się i ją upowszechniają, a doskonałym narzędziem jej propagowania są zwłaszcza platformy cyfrowe i szeroko rozpowszechnione smartfony, EKES uważa za istotne dokonanie oceny zjawiska gospodarki dzielenia się jako złożonej całości i nie utożsamianie jej całkowicie z gospodarką cyfrową.

1.3. Zdaniem EKES-u UE powinna wykorzystać możliwości oferowane przez gospodarkę dzielenia się do dokonania zmian w systemie stosunków między instytucjami, przedsiębiorstwami, obywatelami i rynkami. Jednakże z uwagi na właściwe temu sektorowi płynny charakter i szybki rozwój, ważne jest inteligentne i elastyczne dostosowanie systemów przepisów fiskalnych i systemów opodatkowania do nowego kontekstu gospodarki dzielenia się, a także, ogólnie rzecz biorąc, gospodarki cyfrowej.

1.4. EKES nie sądzi, by niezbędny był nowy system opodatkowania przeznaczony specjalnie dla przedsiębiorstw gospodarki dzielenia się. Zdaniem Komitetu konieczne jest natomiast poszerzenie rodzajów współpracy i koordynacji między państwami członkowskimi i różnymi odpowiednimi organami administracji państw członkowskich, aby władze publiczne mogły dotrzymać tempa szybkości i dynamice gospodarki cyfrowej i gospodarki dzielenia się.

1.5. EKES zaleca, by system podatkowy na rzecz gospodarki dzielenia się był zgodny z zasadą neutralności (tzn. nie może on zakłócać rozwoju rynku), w którym to celu należy określić odpowiednie i sprawiedliwe mechanizmy opodatkowania dla różnych rodzajów przedsiębiorstw działających w ramach gospodarki dzielenia się lub na tradycyjnych rynkach.

1.6. Komitet ma nadzieję, że szybko powstanie jednolity i zintegrowany system europejski, który zapewni wspólne przepisy państw członkowskich dotyczące zjawiska gospodarki cyfrowej, z uwzględnieniem naturalnej tendencji sieci cyfrowych do działania w kontekście transgranicznym. W związku z tym szkodliwe byłoby opracowanie różnych rodzajów przepisów w poszczególnych państwach członkowskich. Niezbędne jest prawdziwie europejskie podejście.

1.7. EKES wzywa instytucje europejskie do podjęcia wszelkich wysiłków na rzecz ustanowienia form współpracy międzynarodowej również z krajami spoza Europy, które to wysiłki miałyby na celu ustanowienie pewnych podstawowych zasad gospodarki cyfrowej, ponieważ potencjał sieci cyfrowych umożliwia już zarządzanie usługami i wymianę dóbr w dowolnym miejscu na świecie za pośrednictwem platformy cyfrowej znajdującej się w jednym miejscu.

1.8. EKES uważa ponadto, że należy dostosować obowiązujące przepisy i zasady stosownie do nowej sytuacji, innej niż w przeszłości, częściowo ze względu na możliwości stworzone przez nowe technologie, w celu zapewnienia jednakowego i proporcjonalnego traktowania wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących daną działalność w tradycyjnej formie lub w ramach gospodarki cyfrowej.

1.9. Komitet zachęca Komisję i państwa członkowskie do działania na rzecz przyjęcia ogólnych ram prawnych dotyczących gospodarki cyfrowej, które mogłyby skoordynować i zharmonizować przepisy podatkowe mające zastosowanie do tych nowych rodzajów działalności.

1.10. Również z myślą o uproszczeniu zarządzania systemem podatkowym i, co ważniejsze, usprawnieniu stosowania przepisów dotyczących VAT, EKES uważa, że owocne może okazać się eksperymentowanie ze „stałym wirtualnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej” w kontekście coraz bardziej transgranicznym i mniej terytorialnym, w którym rozwijają się gospodarka cyfrowa i gospodarka dzielenia się.

1.11. EKES uważa również za ważne, by przypomnieć, że oprócz odpowiedniego systemu podatkowego ważne jest zagwarantowanie ochrony i poszanowania: a) praw konsumentów; b) prywatności i zasad przetwarzania danych osobowych; c) pracowników i usługodawców zaangażowanych w nowe rodzaje działalności gospodarczej oraz działania platform współpracy.

2. Wprowadzenie

2.1. Różne dane świadczą o tym, że udział gospodarki dzielenia się jest coraz większy i rozwija się ona w szybkim tempie. W 2015 r. dochody związane z gospodarką dzielenia się w Unii Europejskiej oszacowano na ok. 28 mld EUR (zaś jeszcze rok wcześniej dochody te były aż o połowę mniejsze).

2.1.1. Od 2015 r. znaczne inwestycje przeprowadzone przez główne platformy dodatkowo przyczyniły się do rozwoju tego sektora: szacuje się, że w przyszłości gospodarka dzielenia się może generować obroty wynoszące od 160 mld EUR do 572 mld EUR w całej UE.

2.2. Z danych liczbowych wynika, że gospodarka dzielenia się rozprzestrzeniła się na coraz więcej sektorów oraz ma potencjał w zakresie generowania wartości dodanej, tworzenia miejsc pracy na różnych poziomach oraz zapewniania wydajnych usług po konkurencyjnych cenach dla europejskich konsumentów.

2.3. Jednocześnie gospodarka dzielenia się stwarza szereg wyzwań dla europejskiego prawodawcy, którego obowiązkiem jest zapewnienie zasad i przepisów tworzących jasne i przewidywalne ramy prawne⁽¹⁾. Jednak jego działania regulacyjne nie mogą osłabiać ogromnego potencjału w zakresie innowacji, jaki do tej pory wykazała gospodarka dzielenia się.

2.4. Termin „gospodarka dzielenia się” (*collaborative economy*) jest często używany zamiennie z terminem „konsumpcja współdzielona” (*sharing economy*): w 2015 r. słownik Oxford English Dictionary wśród nowych haseł zawarł termin „konsumpcja współdzielona”, definiując ją jako system gospodarczy, w którym dobra lub usługi są współużytkowane przez osoby prywatne, bezpłatnie lub za opłatą, na ogół za pośrednictwem internetu”.

2.5. W niniejszej opinii używa się terminu „gospodarka dzielenia się” w znaczeniu przyjętym przez Komisję Europejską w jej komunikacie z dnia 2 czerwca 2016 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski program na rzecz gospodarki dzielenia się”.

2.6. Termin „gospodarka dzielenia się” odnosi się konkretnie do modeli działalności gospodarczej, w których działalność odbywa się za pośrednictwem platform współpracy umożliwiających czasowe korzystanie z dóbr lub usług często dostarczanych lub świadczonych przez osoby prywatne.

⁽¹⁾ Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 36, pkt 8.2.4.

2.6.1. Gospodarka dzielenia się obejmuje trzy kategorie uczestników: a) usługodawcy dzielący się swoimi dobrami, zasobami, czasem lub umiejętnościami – mogą to być osoby prywatne lub profesjonalni usługodawcy; b) użytkownicy takich usług; c) pośrednicy łączący – za pośrednictwem platformy internetowej (platformy współpracy) – usługodawców z użytkownikami końcowymi. Transakcje w ramach gospodarki dzielenia się nie wiążą się zwykle z przeniesieniem własności i mogą być dokonywane odpłatnie lub nieodpłatnie.

2.7. W gospodarce dzielenia się chodzi w szczególności o stworzenie możliwości uzyskania łatwiejszego i sprawniejszego niż to miało miejsce w przeszłości dostępu do dóbr i usług za pomocą pośredniczących platform współpracy, co ułatwia dopasowanie popytu do podaży dóbr i usług, które mogą być dostarczane i świadczone przez profesjonalnych lub nieprofesjonalnych dostawców.

2.8. Wykorzystanie technologii i efektywnych platform pośredniczących radykalnie zmieniło różne sektory, jak np. transport na krótkich i długich trasach czy sektor hotelarstwa, a także zarządzanie wynajmem lokali mieszkalnych lub pokoi. Platformy te bardzo wydajnie i szybko umożliwiają zorganizowanie usług pośrednictwa między popytem a podażą.

2.8.1. W tym kontekście swoją pozycję na rynku ugruntowały niektóre duże podmioty gospodarcze, z których większość ma siedzibę poza Unią Europejską, co dobitnie świadczy o rosnącej sile gospodarki dzielenia się. Przykłady te wskazują na ogromny potencjał wzrostu tego sektora, lecz także na wyzwanie, jakie stanowią one dla ustawodawcy z prawnego punktu widzenia w zakresie opodatkowania i sposobów regulacji pracy, ochrony socjalnej i ubezpieczenia pracowniczego.

2.9. Oprócz wspomnianych sektorów gospodarka dzielenia się zaczyna również w coraz większym stopniu obejmować inne dziedziny, jak np. niektóre usługi finansowe, usługi opieki indywidualnej i usługi zdrowotne. W ciągu najbliższych lat dołączą do nich kolejne sektory, dzięki czemu gospodarka dzielenia się zyska jeszcze większe znaczenie. Oczywiście jest zatem, że odpowiednia dyskusja na temat związanych z nią aspektów regulacyjnych i podatkowych jest obecnie nie tylko przydatna, ale również konieczna.

3. Gospodarka dzielenia się a nowe modele działalności gospodarczej

3.1. Rozpowszechnienie narzędzi technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz tzw. internetu rzeczy doprowadziło do wzmocnienia wielu nowych przedsiębiorstw w sektorze technologii. Mamy obecnie do czynienia z wieloma modelami działalności gospodarczej związanymi z gospodarką cyfrową i dzielenia się. Modele te różnią się w zależności od swojej struktury i wielkości przedsiębiorstwa, a także od wielkości docelowych rynków, sposobów wykorzystania technologii i modelu organizacyjnego. Z punktu widzenia opodatkowania możemy jednak wyróżnić trzy główne grupy:

- model bardzo dużych przedsiębiorstw pełniących różne funkcje w oparciu o technologię cyfrową w sieci, w przypadku których większość dochodów pochodzi ze sprzedaży zgromadzonych danych i reklam oraz z zarządzania nimi (np. Google),
- model platform zarządzania oraz dopasowania popytu i podaży opierający się na łączeniu konsumentów z usługodawcami wykorzystującymi platformy cyfrowe jako struktury pośredniczące; w ramach tego modelu transakcje są źródłem dochodu zarówno dla platformy pośredniczącej, jak i dla podmiotów świadczących usługi końcowe (np. AirBnB, Uber),
- model platformy partnerskiej wymiany, w ramach którego teoretycznie nie mają miejsca transakcje gospodarcze w formie pieniężnej, tylko wymiana towarów i usług między użytkownikami a dostawcami, na równych warunkach.

3.2. Jeśli chodzi o duże platformy ogólnego wyszukiwania w sieci, takie jak Google, umożliwiają one przetwarzanie danych i wygenerowanie wartości dodanej, które to dane można następnie dostosować do określonego zapotrzebowania konsumentów i sprzedać.

3.3. W tym kontekście EKES pragnie zwrócić uwagę na określoną wartość danych, które zaczęto nawet traktować jako „nową walutę”⁽²⁾. Wartość dodana podlega opodatkowaniu podatkiem VAT przy zastosowaniu zasady miejsca przeznaczenia. Jednakże trudne może być oszacowanie wielkości wartości wytworzonej na różnych etapach, co z kolei utrudnia nałożenie obowiązków podatkowych.

⁽²⁾ Więcej informacji można znaleźć w artykule Światowego Forum Ekonomicznego <https://www.weforum.org/agenda/2015/08/is-data-the-new-currency/>.

3.4. Szybki rozwój nowych modeli działalności gospodarczej wymaga ogólnej oceny tworzenia wartości i obowiązków podatkowych.

3.5. Jeśli chodzi o platformy pośredniczące w dopasowywaniu popytu i podaży (model Uber), ważne pytanie wstępne dotyczy możliwości ustanowienia zasad i wymogów dotyczących dostępu do rynku, które stosowałyby się do platform cyfrowych działających w ramach gospodarki dzielenia się oraz przede wszystkim do usługodawców korzystających z takich platform.

3.5.1. Wymogi dotyczące dostępu do rynku mogą obejmować konieczność uzyskania zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa lub licencji czy też konieczność spełnienia minimalnych wymogów jakościowych (np. wielkość siedziby lub typ pojazdu, ubezpieczenie, wymogi dotyczące depozytu itp.). Generowany dochód jest często szacowany i przypisywany osobie prywatnej lub przedsiębiorstwu podlegającemu podatkowi od dochodów przedsiębiorstw.

3.6. Dyrektywa usługowa stanowi, że wymogi dotyczące dostępu do rynku określone w poszczególnych państwach członkowskich muszą być uzasadnione i proporcjonalne, z uwzględnieniem danego modelu działalności gospodarczej i świadczonych innowacyjnych usług, bez preferencyjnego traktowania jakiegokolwiek określonego modelu działalności lub modelu zarządzania usługami (zasada neutralności).

3.7. EKES zgadza się z uwagami Komisji zawartymi w jej rocznej analizie wzrostu gospodarczego za 2016 r., zgodnie z którymi bardziej elastyczne regulacje rynków usług, w tym rynków w ramach gospodarki dzielenia się, przyczyniłyby się do zwiększenia wydajności, ułatwienia wchodzenia na rynek nowych podmiotów, obniżenia cen za usługi oraz zapewnienia szerszego wyboru dla konsumentów.

3.8. W związku z tym oczekuje się, że wymogi dotyczące dostępu do rynku stosowane w odniesieniu do gospodarki dzielenia się – gdy istnieją one w różnych krajowych systemach prawnych – będą zgodne z dyrektywą usługową i zapewnią: a) równe warunki działania dla poszczególnych podmiotów gospodarczych w sektorach, gdzie tradycyjne podmioty współistnieją z podmiotami gospodarki dzielenia się; b) jasne i proste wymogi regulacyjne sprzyjające potencjałowi innowacji i możliwościom, jakie gospodarka dzielenia się może zaoferować coraz większej liczbie osób.

4. Ramy instytucjonalne

4.1. Gospodarka dzielenia się obejmuje usługi on-line świadczone za pośrednictwem platform cyfrowych, dlatego przekracza ona, przynajmniej częściowo, koncepcję terytorialności, która cechuje tradycyjną działalność gospodarczą. Dlatego ważne jest opracowanie odpowiednich i jasnych ram regulacyjnych również dla gospodarki dzielenia się, odzwierciedlających nadrzędny cel Komisji Europejskiej, jakim jest opodatkowanie dochodów w miejscu ich uzyskania.

4.2. EKES zauważa, że pewność prawa miałyby być poparta zasadami, zgodnie z którymi uznawano by, że przedsiębiorstwa oferujące i upowszechniające usługi związane z gospodarką dzielenia się mają związki podatkowe z Europą. W tym względzie, w związku z cechami szczególnymi przedsiębiorstw cyfrowych, prowadzone są dyskusje na temat możliwości utworzenia nowej formuły tego rodzaju lokalizacji wirtualnej przedsiębiorstw, określonej mianem „stałego wirtualnego miejsca prowadzenia działalności gospodarczej”. Jest to interesująca koncepcja umożliwiająca rozwiązywanie problemów dotyczących określenia miejsca wykonywania tego rodzaju działalności, która wymaga jednak przeprowadzenia w nadchodzących latach szeroko zakrojonej dyskusji i odpowiedniej analizy. Umożliwiłoby to określenie miejsca w UE, w którym prowadzone są działania w ramach rynku cyfrowego, przy zapewnieniu, że wartość ekonomiczna transakcji podlegała by opodatkowaniu w Europie, a w ujęciu bardziej ogólnym – w miejscu jej wytworzenia.

4.3. Gospodarka dzielenia się może ułatwiać pracę niektórych krajowych organów podatkowych dzięki cyfryzacji płatności dokonywanych za pośrednictwem platform współpracy oraz pełnej identyfikowalności tych płatności. Struktura systemów płatności może ułatwiać podmiotom gospodarki dzielenia się wypełnianie swoich obowiązków podatkowych, jak ma to miejsce w Estonii, gdzie we współpracy z platformami cyfrowymi uproszczono procedurę deklarowania dochodów dla kierowców i niektórych usługodawców.

4.4. Ogólnie rzecz biorąc, EKES wyraża nadzieję, że wymiana dokładnych i identyfikowalnych informacji pomiędzy organami podatkowymi, podmiotami i platformami współpracy pomoże zmniejszyć obciążenia administracyjne dotyczące uiszczania podatków przez podmioty gospodarki dzielenia się oraz obciążenia organów finansowych związane z egzekwowaniem, a współpraca będzie prostsza i pewniejsza dzięki środowisku technologicznemu, w którym zawierane są transakcje.

5. Podatki w gospodarce dzielenia się

5.1. Jeśli chodzi o opodatkowanie gospodarki dzielenia się należy zauważyć, że w swoim sprawozdaniu z dnia 28 maja 2014 r. grupa ekspertów w dziedzinie opodatkowania gospodarki cyfrowej założona przez Komisję Europejską zauważyła, że nie należy ustanawiać specjalnych systemów opodatkowania gospodarki cyfrowej i przedsiębiorstw cyfrowych; bardziej właściwe wydaje się dostosowanie obowiązujących przepisów i modeli opodatkowania do nowego kontekstu, w oparciu o szerokie możliwości śledzenia transakcji mających miejsce na platformach gospodarki dzielenia się w celu zarządzania przestrzeganiem przepisów podatkowych.

5.2. W praktyce nowe modele przedsiębiorstw mogą wymagać szczególnej uwagi ze strony Komisji Europejskiej i krajowych organów podatkowych, w szczególności w przypadku platform, których siedziba znajduje się poza UE, z myślą o sprawiedliwym i proporcjonalnym rozkładzie obciążeń wynikających z opodatkowania wartości gospodarczej wypracowanej przez różne podmioty: dostawców, użytkowników będących beneficjentami i platform pośrednictwa.

5.3. EKES uważa, że należy przyjąć racjonalne i proporcjonalne podejście przy dostosowywaniu ogólnych przepisów i zasad regulujących kwestie podatkowe dotyczące gospodarki dzielenia się. Podejście to powinno zapewniać jasne i przewidywalne uregulowania dla podmiotów gospodarki dzielenia się, tak aby nie stwarzać nadmiernych kosztów przestrzegania przepisów, które mogłyby zagrozić rozwojowi gospodarki dzielenia się. Gospodarka ta rozwinęła się niedawno i ma przed sobą szerokie, ale jeszcze niecałkowicie przewidywalne lub możliwe do określenia perspektywy.

5.4. Każda ewentualna przyszła inicjatywa europejska w zakresie opodatkowania modeli biznesowych w dziedzinie gospodarki cyfrowej powinna uwzględniać różne inicjatywy służące przeciwdziałaniu unikaniu opodatkowania uruchomione w ostatnich latach przez Komisję Europejską w dziedzinie podatków, z myślą o zebraniu różnych podejmowanych środków regulacyjnych, które powinny być wzajemnie skoordynowane, w kompleksowe i spójne ramy działań.

5.5. Niezbędna jest inicjatywa w zakresie opodatkowania odpowiednio dostosowanej gospodarki cyfrowej w celu wzmocnienia europejskiego rynku wewnętrznego i jego rozwoju, ponieważ gospodarka ta już dziś ma znaczny udział w gospodarce europejskiej i z pewnością będzie odgrywać jeszcze większą rolę w nadchodzących latach.

5.5.1. W tym kontekście art. 113 i 115 Traktatu zapewniają solidną podstawę prawną dla opracowania przepisów dotyczących podatków zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich dla gospodarki dzielenia się, z myślą o konsolidacji rynku wewnętrznego i usprawnieniu jego funkcjonowania.

5.6. Niektóre państwa członkowskie postanowiły podjąć działania w zakresie opodatkowania gospodarki cyfrowej przez wprowadzenie nowych, wiążących przepisów, podczas gdy inne zatwierdziły wytyczne dla jej podmiotów. Jak jednak stwierdzono powyżej, nadal potrzebna jest inicjatywa w zakresie opodatkowania gospodarki cyfrowej na szczeblu europejskim.

5.7. EKES pragnie więc, by można było utworzyć prawodawstwo na szczeblu UE w zakresie opodatkowania gospodarki cyfrowej, zapewniając odpowiednią koordynację i zaangażowanie państw członkowskich w celu wzmocnienia rynku wewnętrznego i pełnego wykorzystania możliwości wynikających z gospodarki cyfrowej.

5.8. Choć na usługodawców działających w gospodarce dzielenia nakłada się z pewnością zobowiązania podatkowe, wciąż istnieją pewne trudności w identyfikacji podatników, między innymi z uwagi na fakt, że mogą oni prowadzić swoją działalność w sposób zawodowy (np. oferując w sposób ciągły daną usługę) lub okazyjny (jako sposób na zwiększenie dochodu lecz bez wykonywania danego zawodu). Dodatkową trudnością jest często skomplikowane zadanie dokładnego wyliczenia dochodu podlegającego opodatkowaniu.

5.9. W tym względzie użytecznym sposobem określenia, czy daną działalność należy uznać za profesjonalną może być, w opinii EKES-u, ustalenie progów minimalnego dochodu. EKES ma przy tym nadzieję, że wybór takich progów będą uzasadniać właściwe dowody lub względy.

5.10. W odniesieniu do nowych modeli działalności gospodarczej zachodzi potrzeba ogólnounijnej koordynacji w celu zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu lub nadużyciom podatkowym. Państwa członkowskie powinny wprowadzać i egzekwować dobre praktyki w zakresie modeli opodatkowania, zwłaszcza w odniesieniu do przedsiębiorstw, które są odpowiedzialne za zarządzanie działalnością dotyczącą dopasowania popytu i podaży za pośrednictwem platform cyfrowych i za prowadzenie tej działalności. Komisja Europejska musi zapewnić koordynację między przepisami poprzez określenie za pomocą dyrektywy pewnych wspólnych zasad.

5.11. Jednocześnie EKES wzywa krajowe organy finansowe do opublikowania wytycznych służących zapewnieniu jasnych wskazówek dla usługodawców działających w ramach gospodarki dzielenia się. Usługodawcy są często osobami prywatnymi, dlatego istnieje faktyczna potrzeba zapewnienia informacji na temat obowiązków podatkowych, ponieważ niejednokrotnie osoby te nie wiedzą, czy podlegają obowiązkowi zapłaty podatku.

5.12. EKES ma nadzieję, że europejskie i krajowe przepisy będą uwzględniały mechanizmy służące wspieraniu współpracy podmiotów gospodarki dzielenia się i organów podatkowych. Dzięki szerokiemu zastosowaniu wiarygodnych i identyfikowalnych danych współpraca ta może do tego stopnia przyczynić się do uproszczenia i przejrzystości opodatkowania, że w przypadku pewnych rodzajów działalności platformy cyfrowe mogłyby, we współpracy z organami podatkowymi, bezpośrednio uiszczać podatek swoich użytkowników.

5.12.1. W tym kontekście EKES podkreśla, że kwestia pewności opodatkowania wymaga szczególnej uwagi w okresie szybkich przemian i rozwoju nowych modeli działalności gospodarczej, co zwiększa obawy związane z niepewnością w kwestiach podatkowych oraz jej wpływem na handel transgraniczny i inwestycje transgraniczne, szczególnie w kontekście opodatkowania międzynarodowego⁽³⁾.

5.13. EKES zwraca uwagę, że gospodarka dzielenia się może poszerzyć krajową bazę podatkową przez tworzenie miejsc pracy i wniesienie nowych zasobów do gospodarki. Aby wykorzystać tę nową bazę, właściwe organy krajowe powinny opracować bardziej efektywne systemy wymiany informacji wewnątrz organów. W połączeniu z nowymi możliwościami technologicznymi dane te mogłyby stworzyć większą pewność podatkową przy niższych kosztach zarówno dla usługodawców, jak i dla organów podatkowych. Ponieważ platforma cyfrowa, usługodawca i klient mogą znajdować się w różnych państwach członkowskich, kwestię tę należy poddać dalszej analizie na szczeblu europejskim, by zwrócić odpowiednią uwagę na transgraniczną ochronę danych.

6. VAT

6.1. Jeśli chodzi o rodzaje działalności w ramach gospodarki dzielenia się i kwestię ich podlegania opodatkowaniu podatkiem VAT, konieczne jest dokonanie wstępnego rozróżnienia rodzajów działalności prowadzonej w ramach nowych modeli działalności gospodarczej, np. działalności bezpośredniej przez platformy współpracy i działalności indywidualnych usługodawców zarejestrowanych na takich platformach czy działalności w ramach modelu, który w oparciu o platformy prowadzi różne rodzaje działalności, np. sprzedaż powierzchni reklamowych lub danych użytkowników z myślą o reklamie.

6.2. Jeśli chodzi o te ostatnie przypadki, firmy te już podlegają podatkowi od przedsiębiorstw. Gromadzą one informacje od użytkowników – za każdym razem, gdy użytkownik wprowadza hasło wyszukiwania, przedsiębiorstwa gromadzą informacje. Informacje te mogą one później sprzedać reklamodawcom lub innym zainteresowanym stronom, a jeśli generowana jest wartość, podatek VAT powinien być nakładany na wymianę danych (zbieranie i sprzedaż informacji).

6.3. Jeśli chodzi o działalność w oparciu o model opierający się na połączeniu popytu z popytą, można uznać, że dochodzi w niej do wytworzenia wartości dodanej poprzez świadczenie usługi i umożliwienie przeprowadzenia transakcji/wymiany pomiędzy klientami i kierowcami. Dlatego też powinna ona podlegać opodatkowaniu podatkiem VAT.

6.4. Ogólnie rzecz biorąc, do celów podatku VAT konieczne jest rozróżnienie sytuacji związanych z metodami płatności za usługi świadczone w ramach gospodarki dzielenia się: a) sytuacje, w których usługi są świadczone za opłatą określonej kwoty pieniędzy; b) sytuacje, w których wynagrodzenie za usługę nie ma formy pieniężnej, ale formę niepieniężną lub usługa jest świadczona w zamian za inną usługę; oraz c) sytuacje, w których usługa jest świadczona bezpłatnie, nie przynosząc zysku.

6.5. Przepisy dotyczące VAT mające zastosowanie do sytuacji a) można wyprowadzić z reguł i zasad obowiązującego prawa, określonych orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, natomiast sytuacja b) mogłaby nie wchodzić w zakres przepisów dotyczących VAT.

6.5.1. Jeśli chodzi o konkretne okoliczności, które można ewentualnie zaliczyć do kategorii b), EKES apeluje o dokładną ocenę, czy działania platform współpracy podlegają obowiązkom związanym z podatkiem VAT. W rzeczywistości ramy prawne w tym obszarze są obecnie niejasne, zwłaszcza w odniesieniu do usług, które jak wspomniano powyżej nie wymagają płatności pieniężnej, ale wykorzystują informacje na temat konsumentów, ich preferencji i zwyczajów do celów komercyjnych.

⁽³⁾ Więcej informacji można znaleźć w raporcie MFW/OECD w sprawie pewności opodatkowania dla ministrów finansów grupy G-20.

6.6. Zdaniem EKES-u Komisja powinna, w ramach swojego planu działania, zająć się kwestią podatku VAT w gospodarce dzielenia się i uregulować ją, co mogłaby zrobić przez zastosowanie uproszczonych reguł i zasad w przypadku obrotu nieprzekraczającego określonego progu – na wzór niektórych krajów, które już to uczyniły – w celu ograniczenia kosztów przestrzegania przepisów, zwłaszcza dla MŚP oraz okazjonalnych usługodawców.

6.7. Komisja Europejska i krajowe organy podatkowe powinny promować współpracę i koordynację w zakresie stosowania przepisów dotyczących VAT w odniesieniu do podmiotów gospodarki dzielenia się.

7. Uwagi końcowe

7.1. EKES popiera opinię Parlamentu Europejskiego dotyczącą Europejskiego programu na rzecz gospodarki dzielenia się, w której Parlament „zauważa, że przedsiębiorcy europejscy wykazują dużą skłonność do tworzenia platform współpracy dla celów społecznych, a także odnotowuje rosnące zainteresowanie gospodarką dzielenia się opartą na modelach przedsiębiorczości spółdzielczej”⁽⁴⁾.

7.2. Szczególne cechy gospodarki dzielenia się, jej innowacyjny potencjał i potrzeba dostosowania przepisów podatkowych do jej gwałtownego wzrostu przemawiają za zaangażowaniem zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w działania w zakresie konsultacji i analizy obiecanie przez Komisję Europejską. Należałoby zebrać zainteresowane strony tego sektora, przedstawicieli instytucji UE i organów krajowych administracji finansowych oraz specjalistów środowiska akademickiego w celu zainicjowania wspólnej debaty poświęconej kwestiom dotyczącym opodatkowania gospodarki dzielenia się.

7.3. EKES wzywa Komisję Europejską do zaproponowania dalszych zaleceń dotyczących lepszej wymiany informacji pomiędzy krajowymi organami podatkowymi oraz równego traktowania usługodawców pod względem podatkowym. EKES uważa, że niezbędna będzie opinia uzupełniająca w celu dalszej oceny wymogów w zakresie polityki podatkowej, a także wpływu i wyników opodatkowania gospodarki cyfrowej.

7.4. Jeśli chodzi o prawa pracowników i konsumentów uczestniczących w gospodarce dzielenia się, EKES odsyła do swojej opinii w sprawie konsumpcji współdzielonej i samoregulacji⁽⁵⁾. Jednakże w tym kontekście należy przypomnieć, że gospodarka dzielenia się ma bardzo daleko idący wpływ na rynek pracy, który wymaga szczególnej ochrony pracowników, zwłaszcza w odniesieniu do uiszczania składek na ochronę socjalną, służbę zdrowia i system zabezpieczenia społecznego.

7.4.1. W tym względzie EKES ponownie podkreśla potrzebę rozważenia wpływu gospodarki dzielenia się na rynek pracy i zwraca uwagę, że pełna ochrona pracowników i usługodawców jest celem, który unijny prawodawca i ustawodawcy krajowi powinni mieć zawsze na uwadze.

Bruksela, dnia 19 października 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁴⁾ Sprawozdanie w sprawie europejskiego programu na rzecz gospodarki dzielenia się (2017/2003(INI), 11 maja 2017 r.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 36, pkt 8.2.4.